

e-post: registrator@ltu.se

Yttrande avser ert dnr U2025/01339

Luleå tekniska universitet (LTU) yttrar sig härmed över promemorian *En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma*.

Sammanfattning

LTU **avstyrker** förslaget i sin nuvarande form.

Universitetet välkomnar regeringens ambition att stärka förutsättningarna för livslångt lärande och ser positivt på att incitament för fort- och vidareutbildning lyfts fram. För att intentionerna ska få genomslag krävs dock en modell som är enkel, flexibel och långsiktigt hållbar. LTU bedömer att den föreslagna ersättningsmodellen inte uppfyller dessa kriterier.

Det finns dessutom ett studentperspektiv som måste beaktas. En ökad styrning mot korta fristående kurser kan leda till undanträngningseffekter som påverkar kvalitet och resurstillgång för programstudenter. Det är därför viktigt att modellen utformas så att kvaliteten för programstudenter inte kompromissas och att både regionala och nationella kompetensförsörjningsbehov kan mötas.

Modellen skapar ökad administrativ börda

Universitetet ser betydande risker i att promemorian underskattar de administrativa konsekvenserna för lärosätena, bland annat genom hantering av två parallella ersättningssystem, fastställande av kriterier för tre garantinivåer, behov av anpassningar i antagningssystem och Ladok samt ökade uppföljnings- och granskningskrav. Sammantaget riskerar dessa moment att ta resurser från undervisning och utveckling av utbildning och därmed motverka intentionen att stärka utbildning för yrkesverksamma.

Snäva ramar hämmar flexibilitet och utveckling

Universitetet bedömer att den föreslagna modellen blir onödigt komplicerad och otydlig, vilket gör det svårt att förutse vilka effekter den kommer att få i praktiken. En väl fungerande styrning av universitet och högskolor måste bygga på enkelhet, långsiktighet och respekt för akademisk frihet och kvalitet. De snäva ramarna för kursformat (1,5–5,5 hp på högst 75 procents studietakt) och ett omfattande uppföljningskrav, riskerar istället att hämma flexibilitet och utvecklingsförmåga.

Ansvarsbalansen mellan stat, arbetsliv och individ måste säkras

Det är också problematiskt att ansvaret för kompetensutveckling i praktiken förskjuts från arbetsgivare till individ. Arbetsgivare har en central roll i att möjliggöra kompetenshöjning för sina anställda, lärosätena i att utveckla relevanta och flexibla utbildningar, medan staten genom Omställningsstudiestödet (OSS) skapar förutsättningar. Individen ska kunna ta ansvar för sitt lärande, men inte ensam. Förslaget är utformat för att harmonisera med OSS, men riskerar att skapa obalans om arbetsgivares och lärosätens ansvar inte tydliggörs. Korta fristående kurser kan därmed spela en viktig roll som en del av OSS, under förutsättning att

de är anpassade för att kombineras med arbete. För att detta ska fungera behövs även incitament som stimulerar arbetslivets engagemang i kompetensutvecklingen.

Resursfördelning riskerar att underminera samverkan

Universitetet ser en risk att den föreslagna modellen för omfördelning av takbelopp skapar konkurrens snarare än samverkan, vilket motverkar intentionen om ett starkt och samlat utbildningssystem.

Universitetet menar vidare att den logik som föreslås för omfördelningsmodellen inte är grundad utifrån olika lärosätens omfattning och kvalitet när det gäller livslångt lärande. Ett högt antal utfärdade examina vid ett lärosäte är inte detsamma som en förmåga att utveckla relevanta och kvalitativa utbildningar för yrkesverksamma. Det vore därför mer ändamålsenligt att identifiera och ge stöd till de lärosäten som visar intresse, har faktiska förutsättningar och beprövad erfarenhet av att möta yrkesverksammas behov.

Att modellen föreslås byggas upp gradvis över flera år, till omkring fem procent av anslaget, kan visserligen ge en viss stabilitet, men innebär också en lång period av osäkerhet för lärosätena. Detta riskerar att försvåra planering och strategiska prioriteringar. Den föreslagna infasningen innebär dessutom att lärosäten under flera år tvingas bära en finansiell risk utan tillräckliga garantier för utbetalning av framtida ersättning.

Livslångt lärande avgörande för Sveriges konkurrenskraft

Sammanfattningsvis är livslångt lärande avgörande för Sveriges konkurrenskraft, innovationsförmåga och beredskap inför framtidens utmaningar. Den ersättningsmodell som införs måste därför stärka högskolesystemets förmåga att möta yrkesverksammas behov, utan att kompromissa med kvaliteten för programstudenter eller förmågan att svara mot regionala prioriteringar.

I detta ärende har rektor beslutat. Pernilla Tingvall har föredragit.